

KARJÄÄRITUUL

Praktiku sõnumitooja

Nr 1(5) / 2005

KARJÄÄRINÕUSTAMISE
TEABEKESKUS

Tallinnas edendatakse karjääriõpet

EL Sotsiaalfondi meede 1.1 projektide rahastamise 1. taotlusvoorus sai Tallinna Täiskasvanute Gümnaasiumi Karjäärikeskus positiivse otsuse oma projekti **"Kutsesuunitlustöö arendamine Tallinna üldhariduskoolides"** rahastamiseks. Projekti maksumuseks on 500 000 EEK.

Projekti eesmärgiks on toetada Tallinna noorte kaasatust võimetekohasesse õppesse ning kaasa aidata nende elukutsevaliku õnnestumisele. Selle eesmärgi täitmiseks töötavad Karjäärikeskuse nõustajad välja uue koolituskava, koostavad vajaliku õppematerjali ning alustavad nende põhjal koolide karjäärikoordinaatorite koolituste läbiviimist.

Täpsem info: **Leonid Fieveger**, telefon **6 46 67 27**

The other side of mobility

12. – 14. juuni 2005 Stockholm, Rootsi

Akadeemilise Koostöö Assotsiatsiooni ACA poolt korraldataval konverentsil käsitletakse inimeste õpingute ja tööga seotud vaba liikumist uudse nurga alt. Tavapärase tehniliste küsimuste asemel on seekord eesmärgiks analüüsida, millist mõju vaba liikumine inimesele tegelikult avaldab ja kuidas see reaalselt tema edasist elukäiku mõjutab. Kas see ikka edendab akadeemilist võimekust, laiendab silmaringi, soodustab kultuuridevahelist teineteisemõistmist ja rahu, nagu on korduvalt väidetud, kuid väga vähe uuritud?

Konverents toimub Rootsi Kuninglikus Tehnoloogia-instituudis ja seda toetab Põhjamaade Ministrite Nõukogu.

Täpsem info: www.aca-secretariat.be

Rahvusvaheline karjääriteenuste konverents

14. - 16. september 2005 Lissabon, Portugal

Karjääriteenuseid osutavate spetsialistide tänavuse tipp-sündmuse – ülemaailmse konverentsi põhifookuses on taas karjääriteenustega seonduvad uued probleemid ja küsimused. Ühiselt keskendutakse lahenduste otsimisele, kuulates ära maailma eri paigust kokku tulnud valdkonna juhtivate ekspertide ettekanded

Täpsem info: www.aiospconference2005.pt

Käimas on ACADEMIA 2005

Leonardo da Vinci programmi toel toimiva üle-euroopalise ACADEMIA võrgustiku eesmärgiks on anda karjääriteenuseid pakkuvatele spetsialistidele võimalus tutvuda nende teenuste arengutega teistes Euroopa riikides, täiendada oma erialaseid teadmisi ning aidata seeläbi kaasa karjääriteenuste kvaliteedi tõstmisele oma koduriigis.

ACADEMIA eestvedajaks Eestis on Karjäärinõustamise Teabekeskus. Tänavuse 18 kandidaadi seast välja valitud 8 osalejal on võimalus nädal aega kestva lähetuse käigus ja erinevaid riike esindavate spetsialistide ringis tutvuda Iirimaa, Taani, Soome või Norra karjääriteenuste süsteemidega, teenuseosutajate väljaõppe jt teemadega. Oma muljetest ja kogetust räägivad nad kõigile huvilistele juuni 2.nädalal Eestis toimuva rahvusvahelist vaba liikumist käsitleva konverentsi raames.

Mai 1. nädalal on aga Eestisse õppevisiidile oodata 10 karjääriteenuste spetsialisti Hispaaniast, Iirimaa, Inglismaalt, Prantsusmaalt ja Šotimaalt.

Täpsem info ACADEMIA ja konverentsi kohta leiab Teabekeskuse kodulehel www.innove.ee/teabekeskus

Lääne-Virumaa kutsehariduskonverents

31. märts 2005 Rakvere Spordihallis , Kastani pst 12

Konverents käsitleb kutsehariduse rolli ühe regiooni arengus mitme erineva vaatenurga alt. Oma ootusi ja probleeme tutvustavad nii kohalikud tööandjad kui õpilased, võimalustest ja väljakutsetest räägivad kohalike õppeasutuste esindajad. Päevakorras on ka hariduspoliitilised küsimused, tulevikuplaanid ja -suundumused, lühike ülevaade inimese elutee kujundamist toetavatest karjääriteenustest ning head näited ja eeskujud teistest Euroopa riikidest.

Täpsem info ja eelregistreerimine: **3 25 80 32 või kylli.biin@l-virumv.ee**

UUS TRÜKIS

Hariduse ja Tööhõive Seirekeskusel ilmus uus teatmik pealkirjaga **"Abiks otsustajale. Kutseõppeasutused 2005."** Teatmik on mõeldud nii põhikoolilõpetajatele, gümnaasiumilõpetajatele kui ka täiskasvanutele, kes otsivad teed elus edasiminemiseks.

Trükise elektroonilise versiooni leiab www.innove.ee/seirekeskus

KARJÄÄRINÕUSTAMINE KUTSEÕPPEASUTUSES

Sirje Pree

psühholoog-nõustaja
Kuressaare Ametikooli vanemõpetaja

ERIVAJADUSTEGA ÕPPURITE KARJÄÄRINÕUSTAMINE

Kai Kukk

hariduslike erivajaduste nõunik
Haridus- ja Teadusministeerium

Töötamine tähendab tänapäeval enamusele inimestele palju enamat kui lihtsalt tööl käimist ja raha teenimist. Iga erivajadusega inimese jaoks on aga töö võtmeks, mis avab talle tee ühiskonda, iseseisvasse ellu ja mitmekülgsete inimsuhete juurde. Tööturul konkureerimiseks on vajalik hea kutsealane ettevalmistus, mis põhineb sobival kutse-, eri- ja ametiala valikul. Ka erivajaduse korral tuleks valida selline ala, kus inimese võimed ja anded leiaksid maksimaalset rakendust. Selle keerulise ülesandega tuleb ta toime koostöös karjäärinõustajaga, kes oskab välja tuua ka neid võimeid, mis üldhariduskoolis õppides on mingil põhjusel varju jäänud. **Karjäärinõustaja ülesanne** on toetada erivajadusega noort erialaste valikute tegemisel, õpingute planeerimisel ning lisaks tema kui isiksuse arengus tervikuna.

Nii üldhariduse kui kutseõppe korraldamisel erivajadustega õpilastele lähtutakse **võrdsete võimaluste loomise ja kaasava hariduse põhimõtetest** – hariduse kättesaadavusest, selle kvaliteedist ja võimalusest konkureerida tööturul. Kutseõppeasutused loovad tingimusi erialaste teadmiste ja oskuste omandamiseks kõigile õppuritele, sh ka erivajadustega õpilastele. Õppetöö paindlikumaks muutmiseks kohandatakse õppekavu vastavalt õppuri soovile ja vajadustele, koostatakse individuaalseid õppekavu, lähtudes isiku rehabilitatsiooniplaanist. Individuaalsed kavad peavad sisaldama ka sotsiaalseks toimetulekuks vajalikku koolitust, kuna eesmärgiks on seatud, et **kutseõppeasutuse lõpetamisel saaks ka erivajadusega isikust motiveeritud ja õppimisele orienteeritud inimene**, kelle käsutuses on kõik tööks vajalikud teadmised ja oskused **ühiskonda integreerumiseks**.

Karjääri- ja töövaliku nõustamine on tegevusvaldkond, kus ristuvad erinevad huvid: õppur vajab nõu oma haridustee kavandamisel ja töö leidmisel; tööandjad vajavad sobivat tööjõudu; ühiskond vajab arenguks inimressursi; õppeasutused on huvitatud erivajadustega õpilaste toetamisest hariduse edukal omandamisel. Et nõustamine seisab nende vajaduste ristumiskohas, on nõustamisteenuse pakkuja jaoks oluline **kõiki neid aspekte arvestada**.

KUTSENÕUSTAMINE KURTIDELE

Erivajadustega inimeste kutsealasele rehabilitatsioonile keskendunud Saksamaa koolituskontserni SALO tütarbürood Balti riikides taotlevad Leonardo da Vinci programmi raames toetust arendusprojektile, mille käigus töötatakse välja kurtide kutsenõustamise standardmudel Balti riikides.

Statistika ja erinevate uuringute andmeil on üle poolte Balti riikide kurtidest inimestest töötud. Töötavate kurtide töövõimalused on enamasti piiratud. Üheks põhjuseks on kindlasti kutsealase orientatsiooni puudulikkus.

Projekti peaesmärk on välja töötada kurtide vajadustele ja Euroopa kriteeriumidele vastav kutsealase nõustamise standardmudel koos testide, juhismaterjalide ning nõustajate koolituskavaga. Eesmärgi teostamiseks on projekti kaasatud kogemustega partnerid Austriast ja Saksamaalt.

Projekti juhtpartner on SALO Leedu büroo. SALO Eesti partnerid on sihtgrupi esindajana Eesti Kurtide Liit, praktikuna Astangu Rehabilitatsioonikeskus ja teaduslikku analüüsi esindav Tallinna Pedagoogikaülikool.

Täpsem info: **SALO Baltic International OÜ, Kati Loo, katiloo@salo-baltic.ee**

Oskus toob leiva lauale, tahtmine naeru palgele.

Muutused kutsehariduses on kaasa toonud muutusi ka karjäärinõustamises. Ühelt poolt tingib seda ootus, et ka kutsehariduskeskus pakuks karjäärinõustamisteenust, teiselt poolt üha tugevnev surve tööandjatel ja riigilt kutsehariduse väljundi kvaliteedile ja kvantiteedile.

Mida peaks teadma ja oskama?

Kutsehariduse eesmärk on toota tööturul hästi toime tulevaid kaasaegsete erialaste oskuste ja hoiakutega töötajaid. Kuressaare Ametikooli šoti partnerite kogemuste põhjal eeldab see inimeselt vähemalt järgmistele oskustele olemasolu:

- Enesehindamine ehk oskus leida ja tööandjale tõestada ning välja pakkuda oma tugevaid külgi
- Vabu töökohti puudutava info leidmine ja kasutamine
- CV ja kaaskirjade koostamine ning saatmine, taotluste ja avalduste nõuetekohane täitmine
- Tööandjate ja töövahendajatega suhtlemine telefoni ja/või Interneti teel
- Tööintervjuu tehnikate valdamine

Lisaks läheb tööotsijal sageli vaja informatsiooni erinevate nõustamisallikate, kasulike aadresside, eraettevõtluse alustamise jms kohta. Kutseõppeasutuses lisanduvad nende oskuste/teadmiste andmisele veel ka õppurite leidmise, nende õppimisprotsessis hoidmise (sh motiveerimise) ja nende tööellu suunamisega seotud tegevused.

Arengud Kuressaare Ametikoolis

Kuressaare Ametikoolis on kutseõppeasutusele sobiva nõustamissüsteemi väljaarendamiseks alustatud järgmistele tegevustega:

- Võtmeisikutega ühise arusaamise kujundamiseks erinevate diskussioonide ja nõupidamiste läbiviimine
- Personali, sh rühmajuhendajate, infotöötajate, õpilaskodude töötajate, huvijuhtide, õppealajuhatajate, allüksuste juhtide, sotsiaaltöötajate jt koolitamine, kus käsitletakse ka selliste tugi-funktsioonide rolli nagu vastuvõtuintervjuud ja arenguestlused, samuti noorte probleemilahendamisoskuste ja tervikusteemide oma koha leidmise arendamine
- Kooli töötajate tugivõrgustiku loomine

Eriti oluliseks oleme pidanud kooli töötajaskonna hoiakute kujundamist ja mõistmist, et karjääriteenuste osutamine kutseõppeasutuses kergendab lõppkokkuvõttes kõigi õpetajate igapäevast tööd.

ETTEVÕTTEKÜLASTUS – HEA VÕIMALUS TEHA TUTVUST TÖÖMAAILMAGA

Tanel Jürjenson

Valgamaa Noorte Teavitamise ja Nõustamise Keskus

Kutsesuunitlustöö üheks heaks vormiks on kindlasti õppekäikude korraldamine ettevõtetesse.

Miks? Väidetavalt keskmine põhikoolilõpetaja väärtustab kolme asja: raha/töötasu, võim/ prestiiž ja kuulsus. Töötava inimese jaoks on seevastu oluline, et ta saab tegelda enda jaoks meeldivate asjadega ja õhkkond tööjuures on hea – raha pole enam sugugi peamiseks motivaatoriks ehk tööd ei tehta ainult materiaalse kasu pärast. Samavõrd olulisteks muutuvad eneseteostus, tunnustus ja toetus, võimete kasutamine ja arendamine ning kindlasti töökeskkond. Seega pole põhjust kahelda, et õpilane võiks tulevase ameti tegeliku töökeskkonnaga tutvuda enne õpingute algust.

Kuidas korraldada? Tuleb vaid vaadata ringi kohalike tööandjate hulgas ja otsida üles oma ettevõtlikud tuttavad (sh lapsevanemad) ning võtta arvesse õpilaste eelistusi.

Siinkohal mõned **märksõnad**, millised teemad võiksid ühel õppekäigul käsitlemist leida:

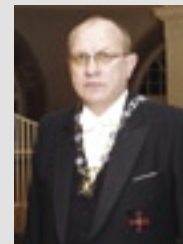
- **Ettevõtte üldine tutvustus** – ajalugu, lühike ülevaade tegevusvaldkonnast ja ettevõtte tegevusest, peamised tooted/teenused, tööandja maine.
- **Personaliga seotud küsimused** – personali koosseis ja värbamise põhimõtted; töötaja(te) kutsekvalifikatsioon, sh miinimumnõuded haridusele, väljaõpe ja täienduskoolituse võimalused töö käigus; ootused kandidaadile, sh eeldatavad oskused, soovitatavad isikuomadused, võimalikud ettevõttesisesed karjäärimudelid.
- **Töökorraldus ja töökeskkond** – tööaeg, põhikohustused, töövahendid, töötingimused, organisatsiooni kultuur (väärtused, protsessid), sisekliima (suhtlemine ja suhted töökohal), juhtimissüsteem (töötaja paiknemine organisatsioonis).

Hea näitena võib tuua karjääripetsialistide külastuse Elcoteq Tallinna tehasesse Karjäärinõustamise Teabekeskuse Talvekooli raames käesoleva aasta veebruari alguses (vt Elcoteqi ettekandeid www.innove.ee/teabekeskus => Üritused => Teabekeskuse Talvekool 2005). Paraku kõigi õppekäikude etaloniks seda võtta ei saa, arvestades, et Elqoteci näol on tegemist suuruselt umbes viienda tööandjaga Eestis. Väiksemates ettevõtetes ei pruugi olla avalike

suhete osakonda ja personalitöö võib olla hoopis kellegi lisatöona tehtav. Eksperimendi korras läbiviidud telefoniküsitlusest Valgamaa firmade hulgas selgus, et 5st kohalikust suurettevõttest 3 on kindlasti nõus õpilasi vastu võtma. Küsimuste tekkimisel aitavad oma nõu ja jõuga ilmselt kõik noorte teavitamis- ja nõustamiskeskused üle Eesti.

HÄSTI RAKENDATAV RAKENDUSLIK HARIDUS

prof. Peeter Järvelaid

Sisekaitseakadeemia rektor

Rakenduslikust ja mitterakenduslikust haridusest

Eesti hariduses on kümnekond aastat otsitud mudelit, mis kõige paremini suudaks rahuldada ühiskonna vajadusi. Kõik see toimub väga tihedas konkrentsis erinevate haridust andvate institutsioonide vahel. Tõsi on aga see, et paljude perede probleemiks jääb asjaolu, et investeerides laste haridusse, seistakse mõne aasta järel olukorras, et noored on omandanud teatud formaalse hariduse, millega aga ei suudeta suhteliselt pingelisel tööjõuturul atraktiivne olla. Seetõttu tekib tunne, et Eestis on olemas ka küllalt palju mitterakenduslikku haridust, st haridust, mis mitmete parameetrite tõttu ei vasta ühiskonna vajadustele.

Kutseharidus ja kutse

Eestis on kujunenud olukord, kus enam kui kümne aasta jooksul pole suudetud anda kutseharidusele küllaldaselt positiivset märki noorema põlvkonna jaoks. Selle põhjuseks on kindlasti ka asjaolu, et kutsehariduse süsteem on olnud nõrgalt integreeritud üldisesse haridussüsteemi. Kutsehariduses alustanu satub võrreldes oma eakaaslastega sageli paratamatult haridusmaastikule, kus tal on väga raske edasi liikuda. Noor inimene ei soovi puhtpsühholoogiliselt teha väga varakult otsuseid, mis seoksid teda hiljem vaid väga kitsaste valikuvõimalustega elus. Seega vajab meie kutseharidus mudelit, mis ühelt poolt võimaldaks omandada konkreetset kutset, kuid teisalt jätkaks noorele inimesele võimaluse suhteliselt valutult avatud haridus-süsteemi integreeruda.

Sisekaitseakadeemia mudel

Sisekaitseakadeemia on tänaseks suutnud luua mudeli, kus ülalnimetatud hariduse avatus on tagatud ka kutseõppesse astujale. Sisekaitseakadeemias toimus reform, mille tulemusena ühendati akadeemia koosseisu Paikuse Politseikool, Väike-Maarja Päästekool, ühendamisega Muraste Piirivalvekool ning üle peaks tulema ka nooremate vanglaametnike koolitus, mis kõik olid seni kutsekeskharidusevaldkonna õppeasutused. Ühendades läbiõppekavade integreerimise kutsehariduse rakendus kõrgharidusega, oleme saavutanud olukorra, kus rakendusliku hariduse programmi praktiline osa tehakse läbi koos. See hoiab noorel inimesel kokku aega ja annab võimaluse hariduse teises astmes enam kõrghariduse teoreetilisele ettevalmistusele keskenduda.

Koos avalik-õiguslike ülikoolidega (Tartu Ülikool ja Tallinna Tehnikaülikool) on Sisekaitseakadeemias loodud rakendus-kõrgkooli lõpetajatele ning valdkonna spetsialistidele mõeldud ühised magistriprogrammid, kus ühisprogrammi lõpetajad saavad avalik-õigusliku ülikooli diplomi.

Sellises koostöös oma kolleegidega oleme Sisekaitseakadeemia kasvandikele suutnud anda isikliku arenguperspektiivi ja tõsiselt konkrentsivõimelise hariduse, millega nad ka aastate pärast peaksid rahvusvahelisel tööjõuturul konkrentsivõimelised olema.

ELUKUTSE: PIIRIVALVUR

nooreleitnant **Marek Leiner**
Piirivalvekool

Piirivalve on riiklik struktuur, mille ülesandeks on piirijulgeoleku ja rahva turvalisuse tagamine läbi efektiivse tegutsemise oma tegevuspiirkonnas. Piirivalve ülesandeks on samuti otsingute ja pääste korraldamine nii Eesti merealadel kui ka rahvusvaheliste lepingute ja tava kohaselt teiste riikide vetes.

Et rahvusvaheliste lepingutega endale võetud kohustused oleksid täidetud, vajab Eesti EL välispiiri valvamiseks selleks koolitatud ja kõrgelt motiveeritud professionaalset kaadrit.

Õppimist saab alustada juba gümnaasiumis

Piirivalveametniku kutsealane haridustee võib alata juba gümnaasiumis, kus valikainete raames läbitakse kutsealase eelkoolitusena piiri valvamiseks olulisi teemasid – õpitakse tundma relvi, dokumentide turvaelemente, piirivalve ja turvataktikat, isikute profileerimist, õigusaineid jm. Piirivalvealased valikained edukalt läbinud noor võib jätkata oma õpinguid

Muraste Piirivalvekoolis, kus arvestatakse ka tema eelnevaid õpitulemusi. Hetkel toimib piirivalve kutsealane eelkoolitus Abja, Tabasalu ja Orissaare gümnaasiumides, 2005. aasta sügisest ka Toila ja Iisaku gümnaasiumides.

Esmane kvalifikatsioon Murastest

Muraste Piirivalvekooli õppima asumise eelduseks ei ole tingimata kutsealase eelkoolituse läbimine. Õppima võetakse konkursi korras, läbida tuleb sisseastumiskatsed. Õppekavasse kuuluvad nt süvendatud õigusained, psühholoogia,

füüsiline ettevalmistus, keeled, merepääste jm. Koolis on võimalik valida kolme erineva süvaõppesuuna vahel: maismaapiir, merepiir ning piirikontroll. Valikainena on võimalik õppida koerajuhiks, väikelaevajuhiks või piirivalve tehnikat. Auditoorset õpet täiendavad praktilised harjutused ning praktika kordonis või piiripunktis. Peale kvalifikatsioonieksamit edukat sooritamist on lõpetajal õigus taotleda kutsekvalifikatsiooni *Piirivalveametnik II*.

Kõrgemale ja kaugemale

Peale kooli lõpetamist ja nooremallohvitseri auastme omistamist on võimalik jätkata õpinguid vanemallohvitseride kvalifikatsioonikursusel Sisekaitseakadeemias ja taotleda kutsekvalifikatsiooni *Piirivalveametnik III*.

Piirivalveohvitseri ametikohal töötamiseks peab olema piirivalvealane kõrgharidus. Kõrgharidust saab kuni 2007. a. Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuse sõjalise juhtimise õppekava raames, alates 2005. a. sügisest kaugõppe vormis (Piirivalveteenistuses olevatele inimestele) ja 2006. a. sügisest päevases õppevormis Sisekaitseakadeemia Piirivalvekolledžis. Piirivalveohvitseri ametikohaks on kordoni/piiripunkti ohvitser, ülema asetäitja, kordoni/piiripunkti ülem, staabi jaoskonna ohvitser, samuti ohvitser-pedagoog Piirivalvekoolis. Peale piirivalvealase kõrghariduse omandamist on lõpetajal õigus taotleda kutsekvalifikatsiooni *Piirivalveametnik IV*.

Alates 2005. a. on *Piirivalveametnik II* kutsekvalifikatsioonile vastav õppekava üks osa piirivalvealasest rakenduslikust kõrgharidusest. See tähendab seda, et gümnaasiumist kõrgkooli astudes peab Muraste Piirivalvekoolis nimetatud kutsekeskhariduse õppekava täitma. Seega alustatakse piirivalveametniku elukutse õpingutega kas gümnaasiumis või Muraste Piirivalvekoolis.

Piirivalveametnikelt vanemohvitseri auastmes eeldatakse magistrikraadi olemasolu alates 2008. aastast. Tulevikus on võimalik magistriõpe läbida nii Sisekaitseakadeemia Piirivalvekolledžis kui ka välismaal. Muudes kõrgkoolides eeldatakse magistriõppe läbimisel magistritöö kaitsmist piirivalvealasel teemal. Peale magistritöö kaitsmist on õigus taotleda kutsekvalifikatsiooni *Piirivalveametnik V*.

Euroopa Liidu välispiiri valvamiseks nõutakse Eesti piirivalvelt Euroopa Liidu poolt välja töötatud õppekava *Core Curriculum for Border Guard Training* täimist. Piirivalvehariduse edendamiseks tehakse koostööd teiste EL piirivalveõpet korraldavate õppeasutuste ja keskustega, sh Euroopa Liidu Piirivalve Õppekeskusega Austrias.

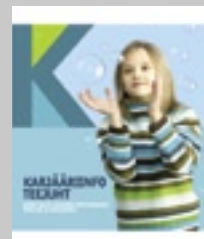
Kõigi jaoks, kellele meeldiks anda oma panus Eesti elanike turvalisusse ja Euroopa julgeoleku kindlustamisse piiril, on ülal kirjeldatud just see amet, mis on perspektiivne kogu eluajaks ja mida Eesti rahvas on usaldanud ning austanud alates Eesti Piirivalve loomisest 01.11.1922.

UUS TRÜKIS

Ilmunud on trükis "KARJÄÄRIINFO TEEJUHT - kuidas luua ja vahendada infot haridusest, elukutsetest ja tööturust".

Trükis on suunatud karjääriinfot vahendavatele inimestele infootsingu kvaliteedi tõstmiseks.

Raamatu elektrooniline versioon on üleval Teabekeskuse kodulehel. Kel huvi paber kandjal raamatute vastu, kirjutage palun teabekeskus@innove.ee.

Karjääriinõustamise Teabekeskus

SA Innove

Liivalaia 2, Tallinn 10118

tel: 6 99 80 56 faks: 6 99 80 81

e-post: teabekeskus@innove.ee

Toetab
Euroopa
Liit

Haridus- ja Teadusministeerium